

Foto's: deelnemers strategieontwikkeling Stichting Praktijkleren (co-creatiedag, april 2012)

Strategisch beleidsplan 2013-2016

van, voor én door het onderwijs

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Leeswijzer	4
Inleiding	5
1 Missie en visie	6
2 Strategische doelstellingen 2013-2016	9
2.1 Strategische doelstellingen ten aanzien van producten en diensten	9
2.2 Strategische doelstellingen ten aanzien van de organisatie	10
3 Mijlpalenplanning 2013-2016	12
3.1 Communicatie en co-creatie	12
3.2 Leermiddelen	12
3.3 Exameninstrumenten	13
3.4 Training en advies	13
3.5 Verkenning van verwante gebieden	14
3.6 Interne organisatie	14
Appendices	
A Businessmodel	15
B Strategische inzichten	17
B1 Trends en ontwikkelingen in politiek en bestuur 2013-2016	18
B2 Trends en ontwikkelingen bij leerlingen 2013-2016	18
B3 Trends en ontwikkelingen bij docenten 2013-2016	20
B4 Trends en ontwikkelingen in de mediatechnologie 2013-2016	21
B5 Trends en ontwikkelingen bij roc's 2013-2016	22

Versie: Bestuur Stichting Praktijkleren

Datum: 3 oktober 2012

Auteurs: Ton Remeeus, Bert Ubels en Maria Wessels

Woord vooraf

Stichting Praktijkleren heeft zich vanaf april 2012 gericht ingezet op het ontwikkelen van haar strategie voor de periode 2013-2016. In deze periode zullen er vele veranderingen in het onderwijs plaatsvinden. ‘Stip op de horizon is voor onze scholen goed modern beroepsonderwijs dat aansluit op de vraag van de arbeidsmarkt en door onze studenten wordt gewaardeerd’, aldus Jan van Zijl, voorzitter van de MBO Raad, in *BackStage*, juli 2012. *Focus op Vakmanschap* zal de komende jaren de veranderingen inhoud geven.

We constateren dat de budgetten voor de scholen de komende jaren onder druk zullen staan, dat de digitalisering toeneemt en dat docententeams vergrijzen. Dat vraagt van Stichting Praktijkleren om een adaptieve strategie die inspeelt op deze en andere veranderingen en die bovenal aansluit bij de ontwikkelingen in de roc's: wij zijn immers *van, voor én door het onderwijs*.

Daarom hebben wij gekozen voor het ontwikkelen van een strategie waarin roc's en andere belanghebbenden actief deelnemen. Met andere woorden: de strategie voor de periode 2013-2016 is tot stand gekomen op basis van co-creatie.

Het tijdspad om te komen tot dit strategisch beleidsplan is als volgt.

- 5 april 2012: contextverkenning met het managementteam van Stichting Praktijkleren
- 20 april 2012: co-creatiedag met vertegenwoordigers van de roc's (context)
- 31 mei 2012: tussentijdse presentatie in de deelnemersraad
- 29 juni 2012: co-creatiedag met vertegenwoordigers van de roc's (doelstellingen)
- 3 oktober 2012: presentatie en besluitvorming in het bestuur
- 15 november 2012: presentatie en besluitvorming in de deelnemersraad

In dit strategisch beleidsplan leest u waarom een herpositionering van Stichting Praktijkleren, gezien het veranderend speelveld, noodzakelijk is. Wij willen binnen de beschikbare middelen een hernieuwde positionering van Stichting Praktijkleren vormgeven aan de hand van een aangescherpte missie, visie en strategische doelen. Co-creatie is daarbij voor ons een begrip geworden. Daarmee willen wij de komende jaren samen met de roc's aan de slag gaan.

Stichting Praktijkleren vormt een collectiviteit van 41 roc's. Alle uitspraken in dit beleidsplan moeten gelezen worden als meningen, doelen en ambities van die collectiviteit.

Leeswijzer

Dit beleidsplan beschrijft de strategische koers van Stichting Praktijkleren voor de periode 2013-2016.

Het document is als volgt gestructureerd.

- In de **inleiding** wordt beschreven welke veranderingen gaande zijn in het onderwijs, waardoor een hernieuwde strategie van Stichting Praktijkleren nodig is.
- **Hoofdstuk 1** beschrijft de algemene missie en visie van Stichting Praktijkleren. Bij deze missie en visie staan schetsen waarin trefwoorden aangeven wat de veranderingen zijn waarmee de omgeving van Stichting Praktijkleren te maken krijgt.
- **Hoofdstuk 2** geeft de strategische doelstellingen weer, die geformuleerd zijn om de missie en visie van Stichting Praktijkleren aan te laten sluiten bij de veranderende omgeving, zoals geschetst in hoofdstuk 1.
- In **hoofdstuk 3** worden de strategische doelen uit hoofdstuk 2 vertaald naar een mijlpalenplanning: de stappen die Stichting Praktijkleren wil ondernemen om haar strategie succesvol te implementeren.
- In **appendix A** staat het businessmodel van Stichting Praktijkleren. Dit model is ontworpen in samenwerking met medewerkers en participerende roc's op de co-creatiedag van 29 juni 2012.
- **Appendix B** presenteert de resultaten van de co-creatiedag op 20 april 2012. De veranderingen, trends en ontwikkelingen in het speelveld van Stichting Praktijkleren, zoals ze gezien worden door de deelnemers aan deze dag, worden hier toegelicht.

Inleiding

Zoals we tijdens de co-creatiesessies hebben geconstateerd, is de omgeving van Stichting Praktijkleren in de periode 2013-2016 sterk aan verandering onderhevig: roc's veranderen, leerlingen hebben nieuwe wensen en eisen, de politiek bemoeit zich volop met het onderwijs en docenten staan voor een groot aantal nieuwe uitdagingen.

Politiek en onderwijs: vakmanschap terug op het mbo

Voor de komende jaren wordt de sturing op onderwijs door de politiek verder verstevigd. Vooral de uitgangspunten in de nota *Focus op Vakmanschap* zullen het mbo indringend veranderen. Deze nota stelt dat de studenten meer uren onderwijs moeten krijgen en dat het aantal opleidingen kleiner moet worden. Ook moeten de kwaliteit en de doelmatigheid van het onderwijs verbeteren, met strengere eisen voor de examens en een vermindering van uitval. Bovendien wil de politiek een versimpeling van het speelveld: één aanspreekpunt voor de gehele sector en meer samenwerking.

Leerlingen: meer digitaal en meer aansluiting bij de belevingswereld

Leerlingen leven in toenemende mate in een digitale wereld. Daarmee veranderen ook de voorkeuren die leerlingen voor educatieve producten hebben. Ze willen over het algemeen meer digitale producten en ze vinden dat docenten nog te vaak weinig 'digitaal' zijn. Ook willen leerlingen onderwijsvormen en examens die aansluiten bij hun leefwereld. En ze willen graag een brede basisopleiding met hierbij passende leermiddelen, want de behoefte om zich te specialiseren komt pas op latere leeftijd.

Docenten: vergrijzing en samenwerking zorgen voor uitdaging

De docentenpopulatie wordt de komende jaren onder invloed van de vergrijzing ouder. Tegelijkertijd neemt de werkdruk van de docenten toe. Het onderwijs moet door budgetdruk steeds meer met minder doen. Daarom hebben docenten een groeiende behoefte aan ondersteuning, onder andere door middel van eenvoudig en gebruiksvriendelijk toepasbaar digitaal materiaal. Daarnaast neemt de behoefte aan ondersteuning van samenwerkende docenten toe. Nieuwe technologie biedt daarvoor mogelijkheden.

De beschreven veranderingen betekenen dat een speler in de educatieve keten, zoals Stichting Praktijkleren, zich moet aanpassen aan die veranderende omgevingsfactoren. In dit beleidsplan wordt de strategie die Stichting Praktijkleren heeft gekozen om in te spelen op die veranderingen, uitgewerkt.

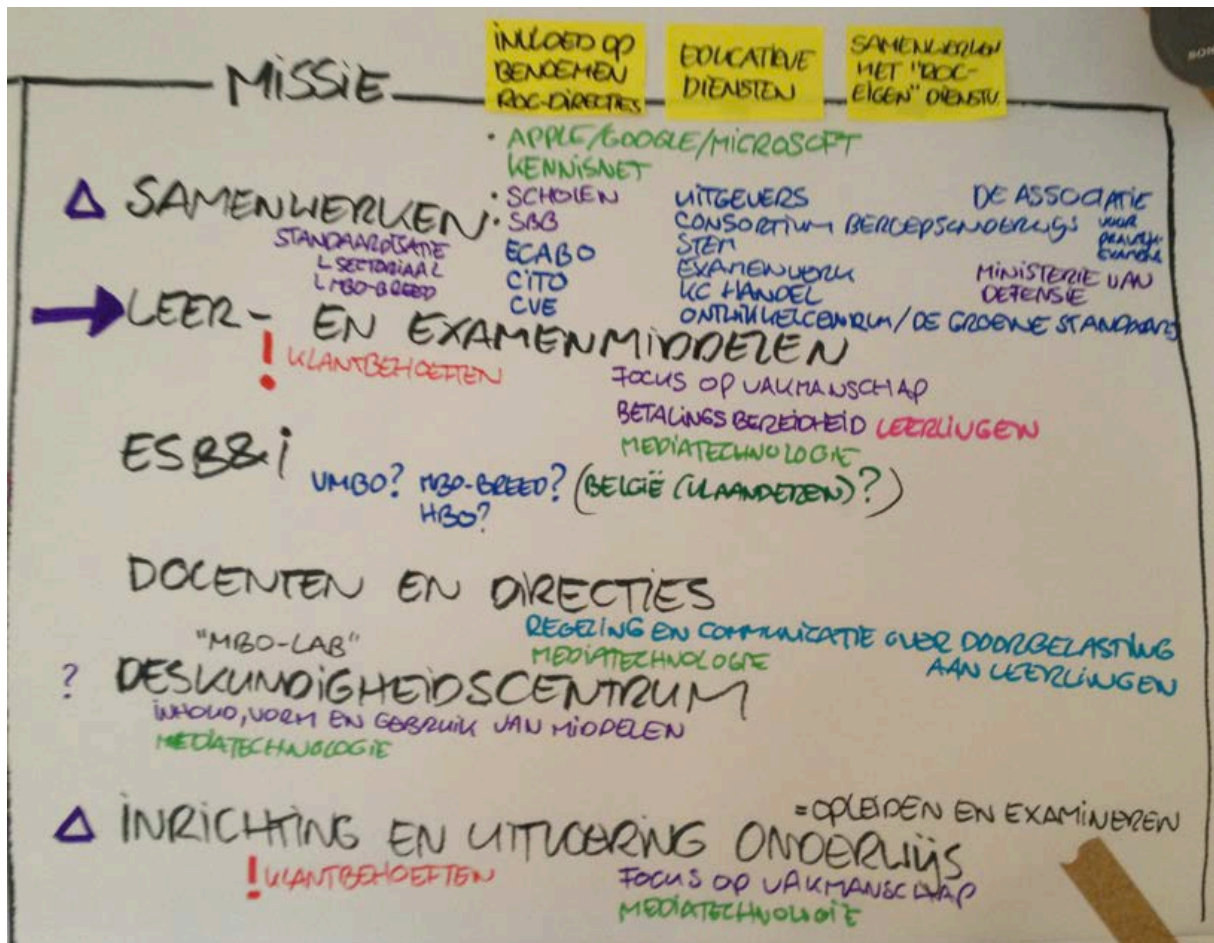
1 Missie en visie

Stichting Praktijkleren is *van, voor én door het onderwijs*. Dit motto vormt het fundament van onze stichting en zal te allen tijde in een missie voorkomen. Stichting Praktijkleren is opgericht door alle zogeheten ESB&I-afdelingen van 41 roc's, omdat die afdelingen de gemeenschappelijke wens en behoefte hadden - en hebben - om goede praktijkgerichte leermiddelen en exameninstrumenten in hun school te gebruiken. Het onderwijs (de 41 roc's) heeft zich in 2006 samen met de MBO Raad en ECABO verenigd. Inmiddels wordt Stichting Praktijkleren gezien als hét voorbeeld hoe scholen gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de kwaliteit van onderwijs en examinering.

MISSIE

Stichting Praktijkleren staat midden in de wereld van het mbo. Zij biedt het mbo zowel leermiddelen als exameninstrumenten aan die in co-creatie worden ontwikkeld.

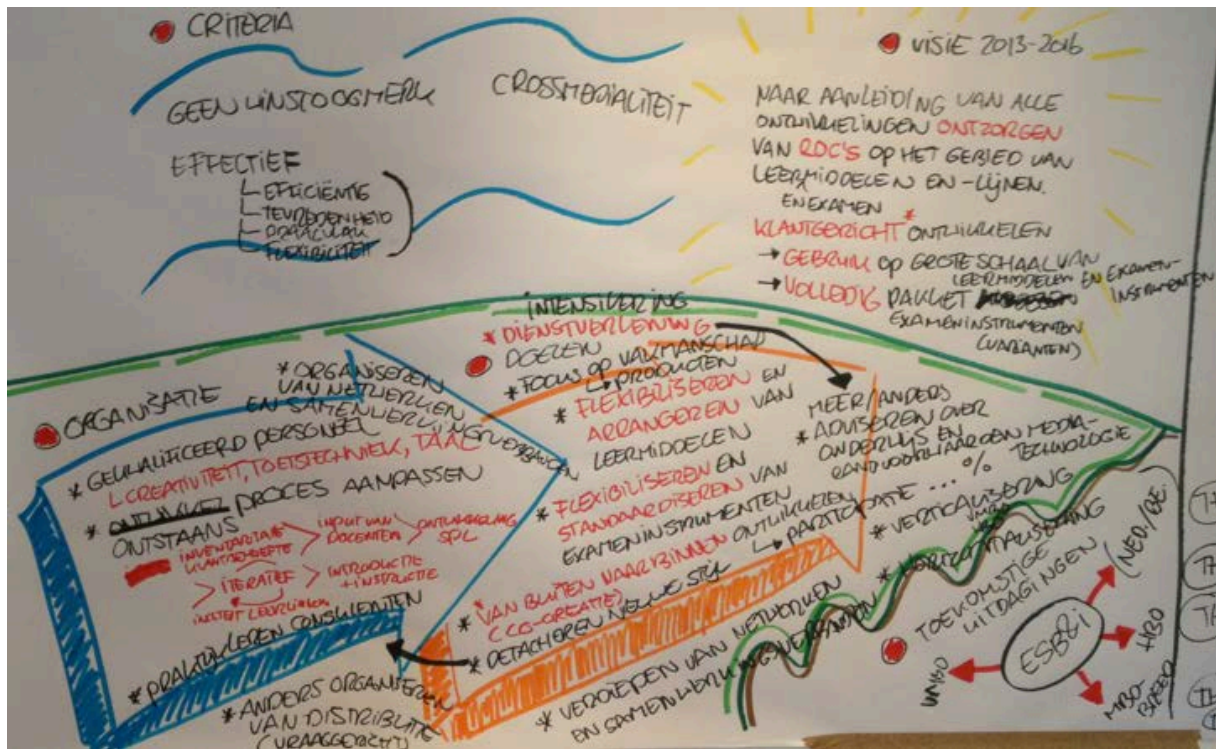
Stichting Praktijkleren fungeert rondom die leermiddelen en exameninstrumenten als een open en adaptief platform voor zowel docenten als directies. Binnen dit platform staat de advisering over het gebruik van de leermiddelen en exameninstrumenten bij de inrichting en uitvoering van het onderwijs centraal. Stichting Praktijkleren werkt samen met onderwijsinstellingen, de MBO Raad, het kenniscentrum ECABO, de brancheorganisaties, de collega-stichtingen en met wereldwijde spelers op het gebied van mediatechnologie in het onderwijs. Stichting Praktijkleren is *van, voor én door het onderwijs*.

Figuur: schets van de impact van trends op de missie (contextverkenning, 20 april 2012)

VISIE

Stichting Praktijkleren is een strategische partner voor het mbo. Ze is leverancier van leermiddelen en exameninstrumenten en adviseert de roc's op alle mogelijke manieren bij de implementatie van haar producten. In de periode 2013-2016 creëert Stichting Praktijkleren samen met de roc's een gewenst, flexibel en adaptief pakket van leermiddelen en exameninstrumenten als basis voor beroepsopleiding dat op alle aspecten voldoet aan de vigerende kwaliteitseisen. Daarbij maakt zij actief gebruik van de kwaliteiten en de expertise van de medewerkers binnen de roc's. Stichting Praktijkleren werkt van buiten naar binnen om zo goed mogelijk in te spelen op de wensen en behoeften van de roc's. In 2016 gebruiken de docenten de producten van Stichting Praktijkleren op grote schaal en naar volle tevredenheid.

Figuur: schets van de visie en doelstellingen (contextverkenning, 20 april 2012)

2 Strategische doelstellingen 2013-2016

Om de missie en visie uit hoofdstuk 1 te bewerkstelligen formuleert Stichting Praktijkleren in de volgende paragrafen de strategische doelen.

2.1 Strategische doelstellingen ten aanzien van producten en diensten

1 Flexibiliseren en arrangeren van leermiddelen

- a. Verhogen van de kwaliteit van de leermiddelen door een grotere verscheidenheid aan te brengen in didactische werkvormen, de actualiteit van de leermiddelen te borgen en de handleidingen voor docenten en leerlingen volledig beschikbaar te hebben.
- b. Aanbieden van voorbeeldcurricula waarin de producten van Stichting Praktijkleren zijn opgenomen. Professionals in het onderwijs, die een nieuw curriculum moeten ontwikkelen en implementeren, kunnen putten uit deze voorbeeldcurricula. Hierdoor zijn ze in staat een optimaal aansluitend productenportfolio van Stichting Praktijkleren af te nemen.
- c. Realiseren van leermiddelen die als geheel maar ook als kleinere eenheden in het onderwijs zijn in te zetten.

2 Flexibiliseren en standaardiseren van exameninstrumenten

- a. Verhogen van de kwaliteit van de exameninstrumenten door de bruikbaarheid ervan voor de roc's te verbeteren, de beroepsgerichte taaleisen transparant op te nemen en de actualiteit van de exameninstrumenten te waarborgen.
- b. Realiseren van exameninstrumenten die als geheel maar ook als kleinere eenheden voor de examinering zijn in te zetten.
- c. Mobiliseren van examencommissieleden en overige examenfunctionarissen vanuit de roc's om samen met Stichting Praktijkleren te onderzoeken hoe de examenprocessen verder op elkaar kunnen worden afgestemd, met name op het gebied van de vaststelling en het uitvoeren van de examinering.

3 Intensiveren van de dienstverlening en de advisering gericht op het gebruik van de leer- en exameninstrumenten bij de inrichting en uitvoering van het onderwijs

- a. Ontwikkelen van adviesdienstverlening die maatwerk levert, op basis van specifieke klantvragen.
- b. Regionaliseren van het trainingsaanbod: het aanbieden van trainingen in regio's om zo de opkomst te vergroten.

- c. Regionaliseren van kennisdeling: het instellen van regionale werkgroepen die met elkaar kennis en ervaringen uitwisselen over het gebruik van de producten van Stichting Praktijkleren en de inrichting van een curriculum.
- 4 Moderniseren van het distributieplatform:** implementatie van een 'cloud-based distributiemodel' voor alle producten inclusief een **digitaal toetsstelsel**. Hiermee creëert Stichting Praktijkleren **randvoorwaarden** voor het effectief inzetten van **educatieve mediatechnologie**.

2.2 Strategische doelstellingen ten aanzien van de organisatie

- 5 Van buiten naar binnen werken** bij het **ontwikkelen** van nieuwe leermiddelen, exameninstrumenten en diensten. Het is hierbij van belang om het merk Stichting Praktijkleren te versterken, zodat de kracht van het merk - coöperatief ontwikkelde materialen - een vanzelfsprekendheid is in het mbo-veld en de meerwaarde van gecreëerde producten een autonome aantrekkingskracht krijgt.
- 6 Het versnellen van het ontwikkelproces** van leermiddelen en exameninstrumenten.
- a. Werken met een vaste kern van deskundige ontwikkelaars en constructeurs die ten minste drie dagen per week voor Stichting Praktijkleren beschikbaar zijn.
 - b. Gedetacheerde docenten van de roc's flexibel inzetten op basis van hun kwaliteiten en expertise.
 - c. Eenvoudiger maken van het ontwikkel- en constructieproces.
- 7 Verdiepen van de netwerken en samenwerkingsverbanden** met relevantie voor het mbo.
- 8 Exploreren van verwante onderwijsgebieden** in zowel **verticale richting** (vmbo en hbo) als **horizontale richting** (domeinverwantschap, zoals commerciële opleidingen en Grafimedia) en afstemming zoeken met die gebieden.
- 9 Onderzoek doen naar een tariefstructuur die toekomstbestendig is**, waarbij het **collectieve stelsel** ten aanzien van de ontwikkeling van leermiddelen en exameninstrumenten in tact blijft en waarbij rekening wordt gehouden met de **wensen** van de onderwijsinstellingen.

Bij de hiervoor genoemde visie en doelen hoort een **organisatie** die in de periode 2013-2016 werkt aan de volgende zaken.

- 1 Verbeteren van de onderwijskundige kwalificaties** van het personeel en werken met een kleine kern van vaste medewerkers met kennis van leermiddelen en/of exameninstrumenten en met een uitgebreide adviesfunctie.

- 2 Inrichten** van een op **co-creatie** geënt **ontstaans- en ontwikkelproces** voor leermiddelen en exameninstrumenten met (regionale) klankbordgroepen en creatiegroepen vanuit de roc's, inclusief een nieuwe rol voor gedetacheerde docenten.
- 3 Organiseren** van **netwerken** en het onderhouden van **samenwerkingsrelaties** met **partners** en deze netwerken en samenwerkingsrelaties gestructureerd binnen de organisatie op te nemen.

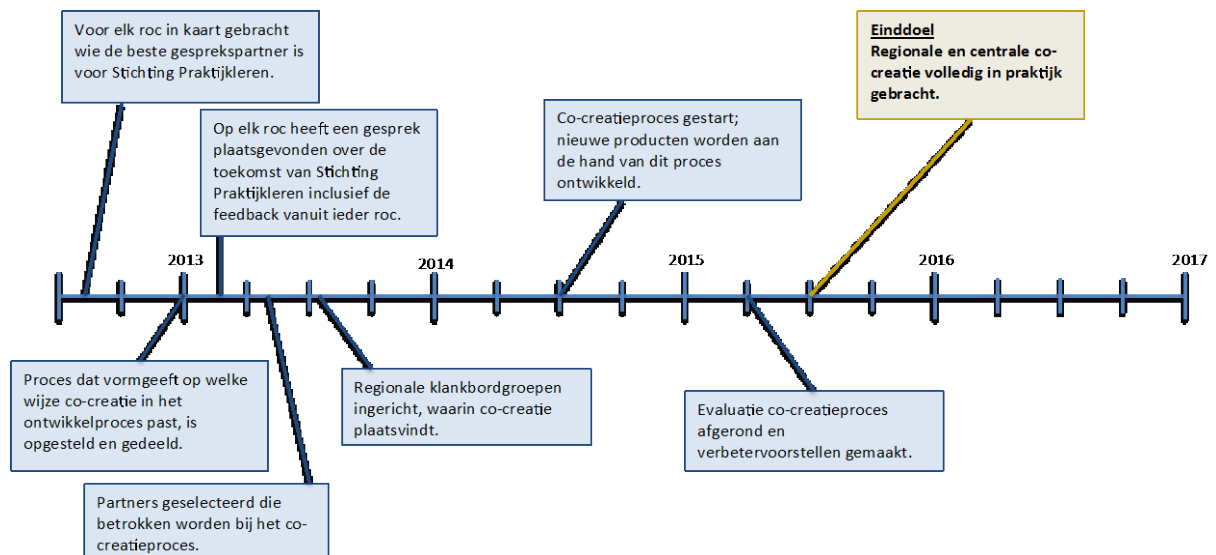
De volgende randvoorwaarden zijn van belang.

- 1** Stichting Praktijkleren blijft **zonder winstoogmerk** opereren.
- 2** Stichting Praktijkleren werkt **effectief: efficiënt** ten aanzien van **middelen**, met **tevreden medewerkers**, met **draagvlak** onder de **belanghebbenden** en met voldoende **flexibiliteit** om tijdig op **veranderingen** in de omgeving te kunnen inspelen.
- 3** Stichting Praktijkleren ontwikkelt producten en diensten waarbij **crossmedialiteit** het uitgangspunt is.
- 4** Stichting Praktijkleren is *van, voor én door het onderwijs*.

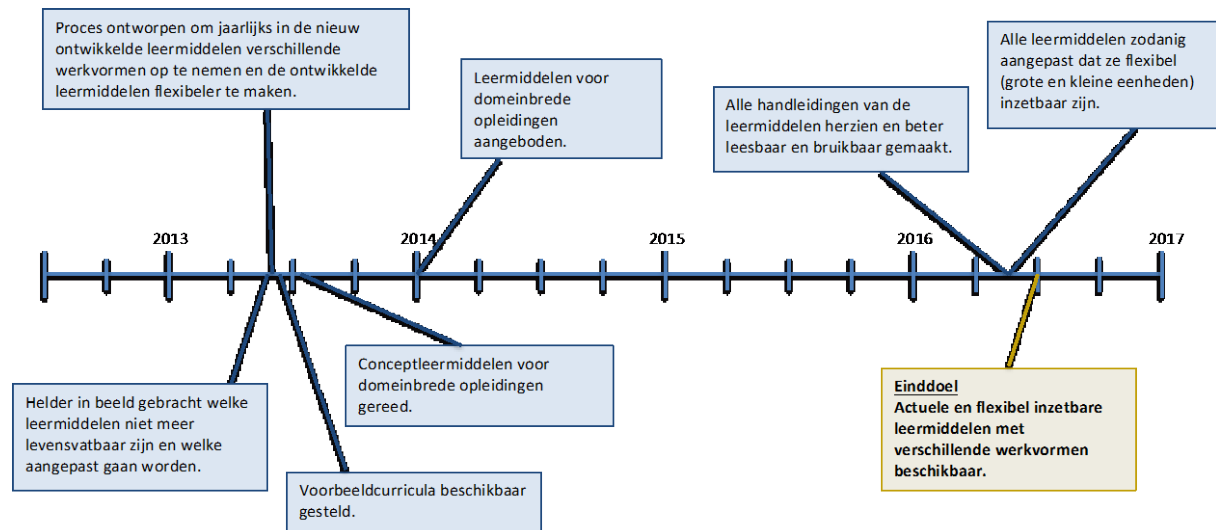
3 Mijlpalenplanning 2013-2016

Om de in hoofdstuk 2 benoemde strategische doelen te kunnen realiseren heeft Stichting Praktijkleren een mijlpalenplanning ontwikkeld. Er zijn zes programma's. Deze worden in de volgende paragrafen met een tijdlijn toegelicht.

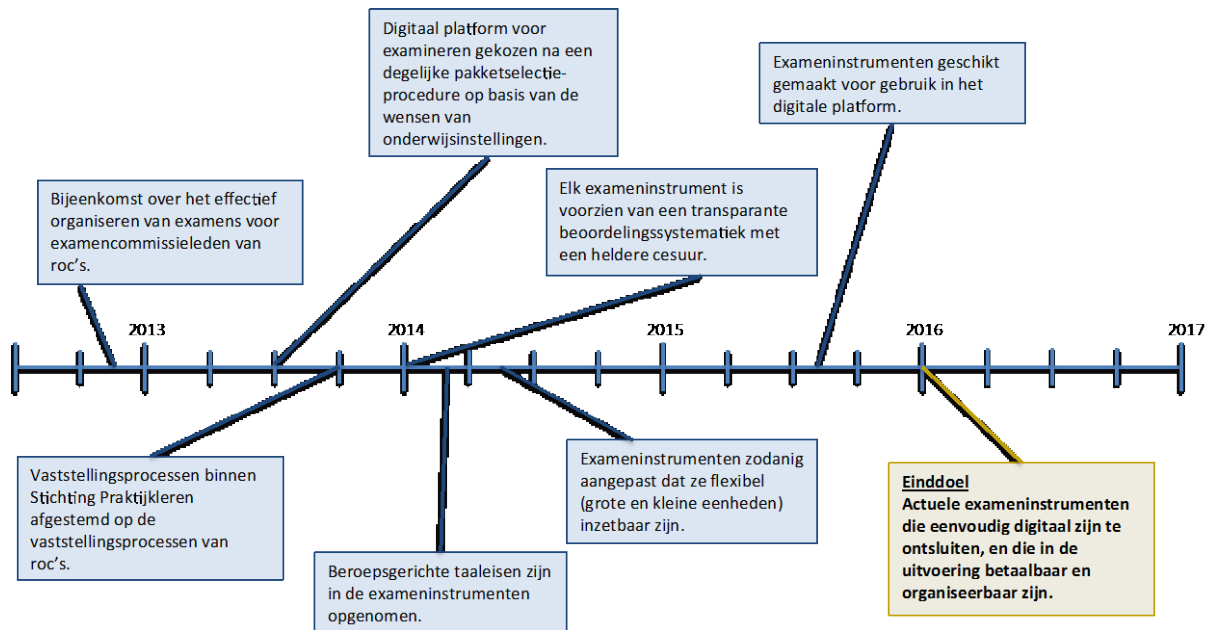
3.1 Communicatie en co-creatie

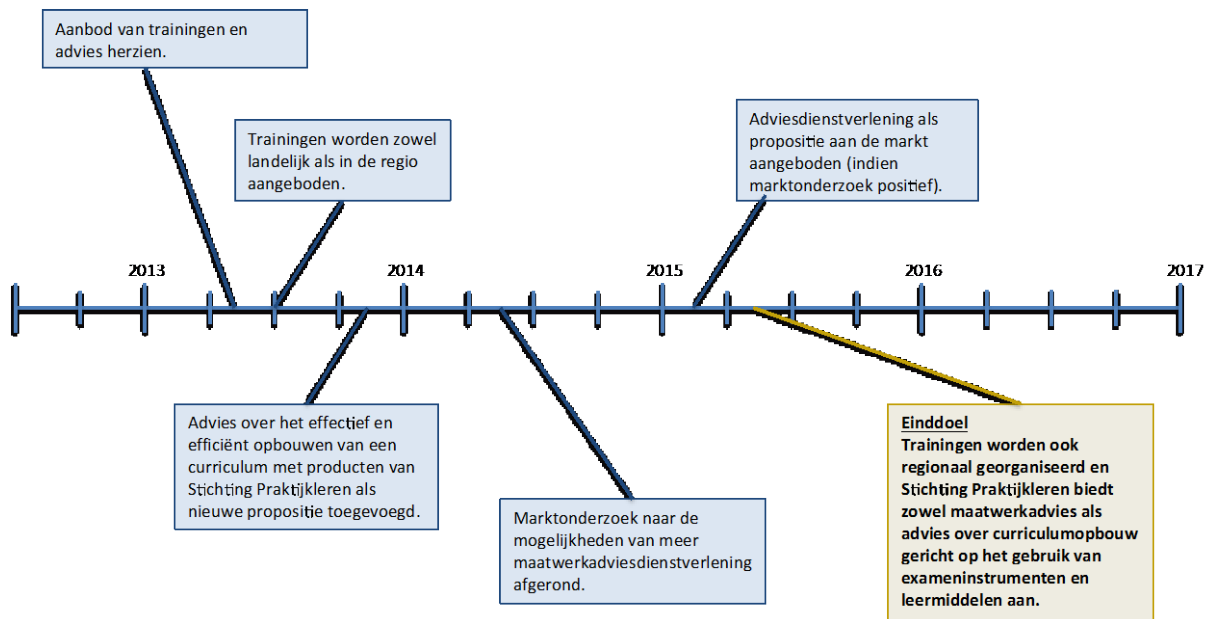
3.2 Leermiddelen

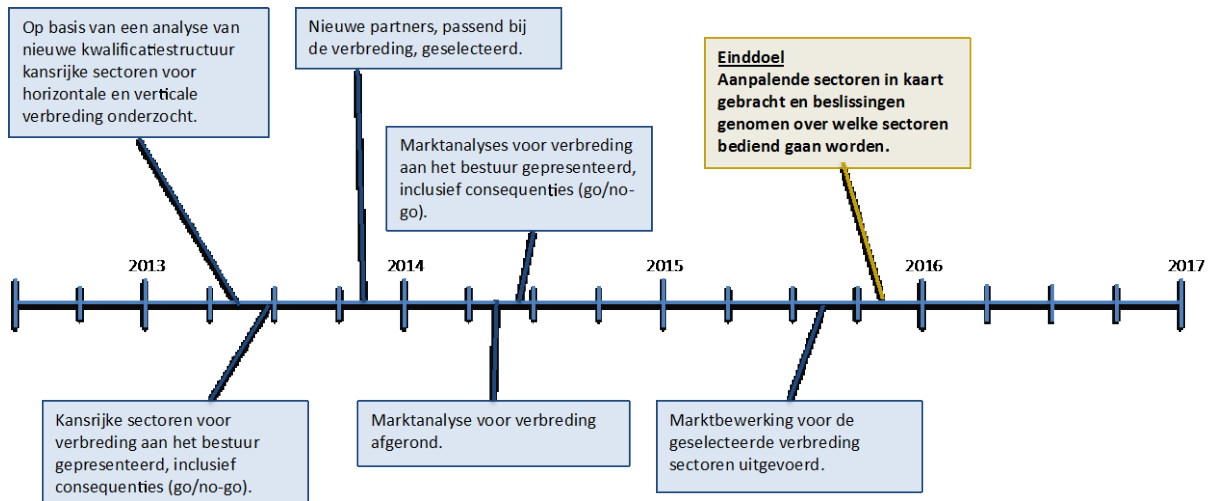
3.3 Exameninstrumenten

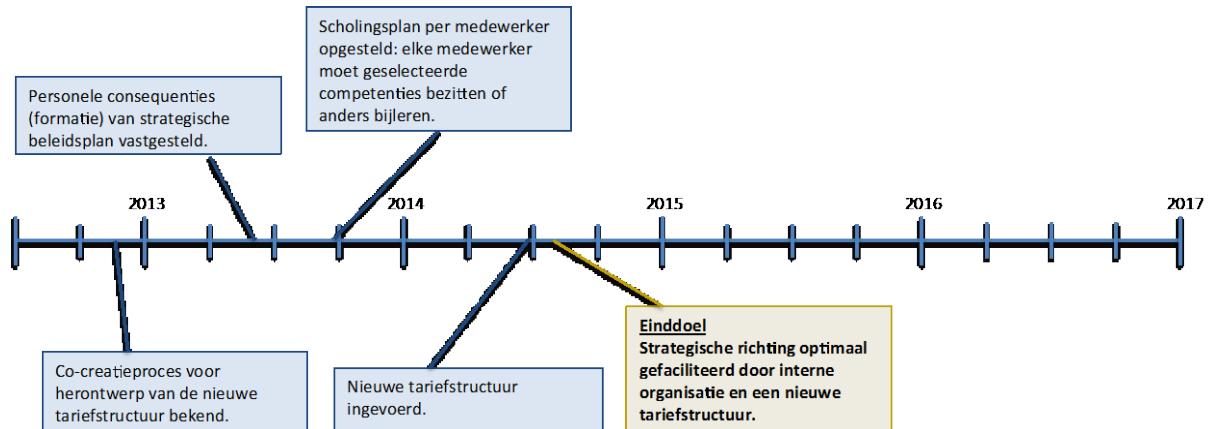
3.4 Training en advies

3.5 Verkenning van verwante gebieden

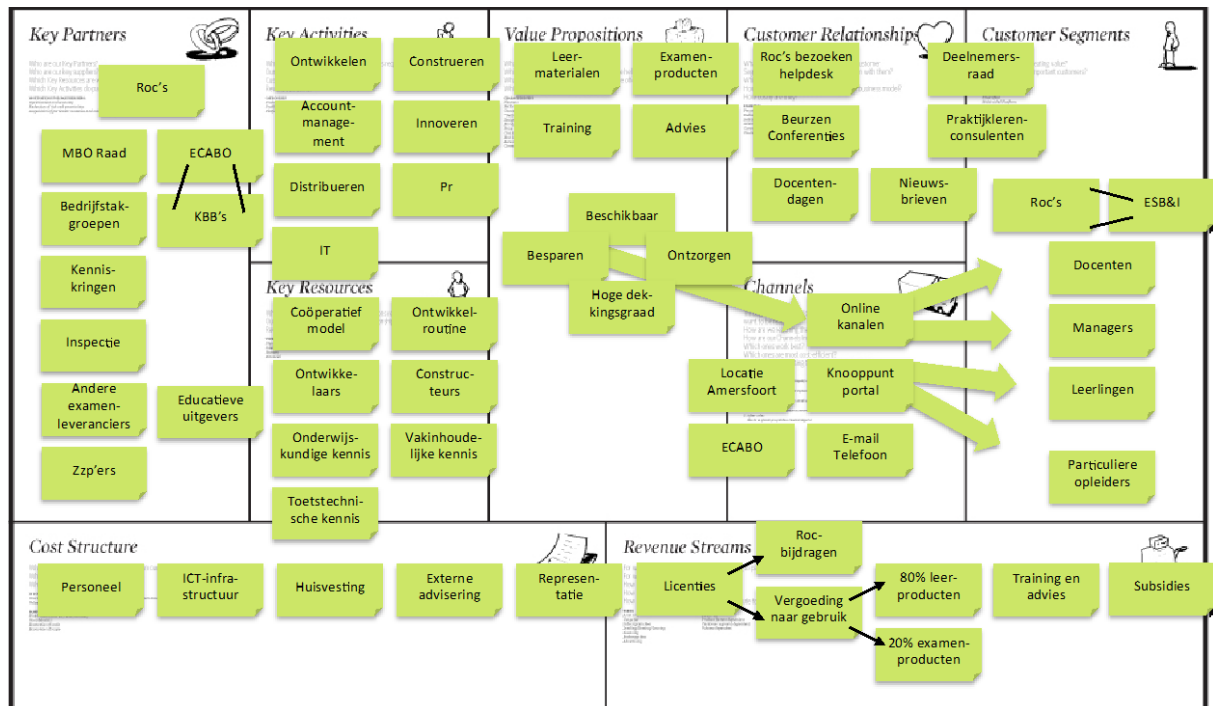

3.6 Interne organisatie

Appendix A: businessmodel

Het businessmodel van Stichting Praktijkleren is op 29 juni 2012 samen met de medewerkers en een aantal vertegenwoordigers van de participerende roc's ontworpen. Het geeft de meningen weer van de deelnemers tijdens deze interactieve bijeenkomst.

Figuur: businessmodel zoals ontworpen door deelnemers (co-creatiedag, 29 juni 2012)

Aan de deelnemers van de interactieve sessie is gevraagd welke verbetermogelijkheden zij zien. Deze verbetermogelijkheden zijn in de strategische doelen 2013-2016 verwerkt.

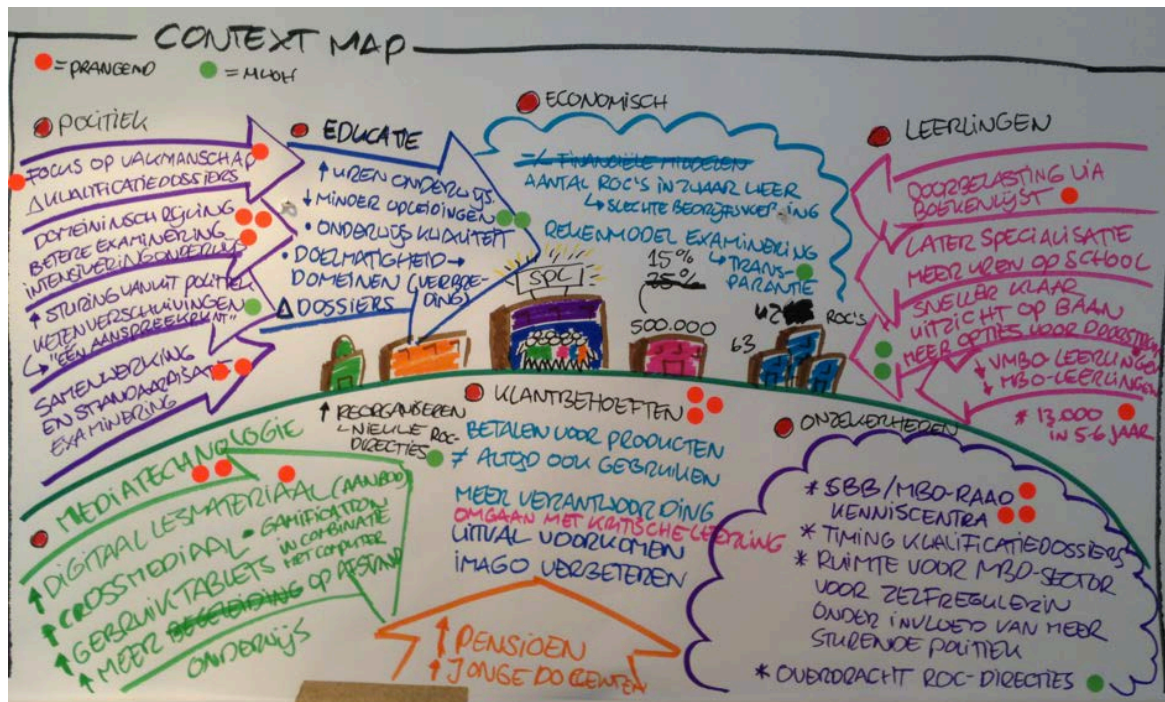
Hierna zijn de mogelijkheden in trefwoorden opgesomd.

- **Partners:** toevoegen SBB, aanbieders cloud, bedrijfsleven, Ministerie van OCW, HBO Raad, WO Raad en Kennisnet
- **Key activities:** versnellen ontwikkel- en constructieproces
- **Key resources:** toevoegen adviseurs, trainers, vaste kern van medewerkers, steviger fundament personeel
- **Cost structure:** meer eigen personeel, minder zzp'ers
- **Value proposition:** versterken merk, toevoegen 'maatwerk' advies, didactische werkvormen, curriculumopbouw, hogere kwaliteit, cesuur compleet en standaardisatie
- **Customer relationships:** toevoegen klankbord voor producten- en examenevents
- **Channels:** grotere herkenbaarheid van producten, digitaal examineren en versterken cloud

- *Customer segments*: toevoegen examencommissie, regionaal organiseren, vmbo-hbo, particuliere opleiders, andere branches
- *Revenue streams*: introduceren flexibele tariefstructuur, structurele subsidies en in stand houden van een stabiele inkomstenstroom

Appendix B: strategische inzichten

Tijdens een goed bezochte interactieve dag op 20 april 2012 hebben de belanghebbenden van Stichting Praktijkleren met elkaar verschillende inzichten over de context van Stichting Praktijkleren vastgesteld. In deze appendix zijn deze inzichten verwerkt. Het gaat nadrukkelijk om de meningen van de deelnemers aan deze interactieve dag.

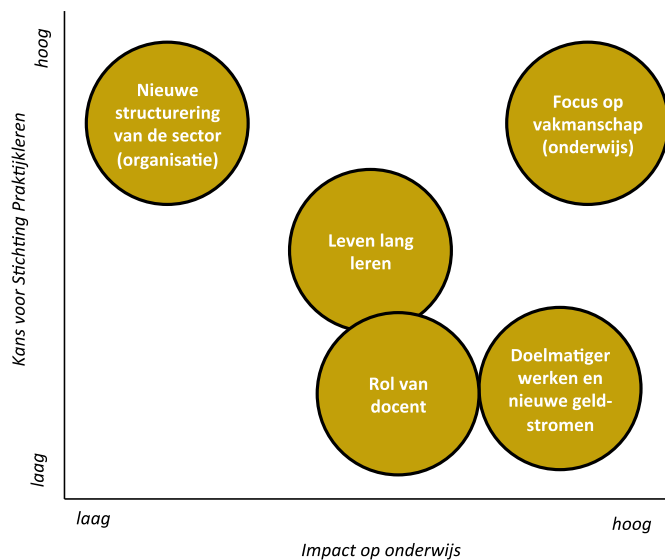

Figuur: schets van de context van Stichting Praktijkleren in 2013-2016 (contextverkenning, 20 april 2012)

Een aantal elementen in het speelveld van Stichting Praktijkleren is op het moment van formulering van deze strategie nog onduidelijk. Zo is Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) het nieuwe aanspreekpunt van de minister, maar het is onduidelijk hoe deze zich zal verhouden tot de MBO Raad. Tot op heden is de MBO Raad een natuurlijk aanspreekpunt voor Stichting Praktijkleren. Daarnaast is het onduidelijk op welke termijn de nieuwe kwalificatiedossiers voor de roc's zullen gelden en hoe lang deze geldig blijven. Daarbij komt dat de ruimte die de sector zelf heeft om de politieke sturing in te kleuren, ongewis is: hoe gaan SBB, MBO Raad, ECABO en Stichting Praktijkleren zich op termijn tot elkaar verhouden?

Ten slotte zorgen de vele wijzigingen in de organisatiestructuren van de roc's ervoor dat het voor Stichting Praktijkleren onduidelijk is met wie zij binnen de roc's kan samenwerken.

B1 Trends en ontwikkelingen in politiek en bestuur 2013-2016

Figuur: kansrijke trends in politiek en bestuur afgezet tegen de impact op onderwijs (co-creatiedag, 20 april 2012)

Zowel de minister als de Tweede Kamer heeft in de afgelopen jaren de perceptie ontwikkeld dat er te weinig grip is op het mbo. Voor de komende jaren wordt de sturing door de politiek verder verstevigd. Met name de nota *Focus op Vakmanschap* zal het mbo indringend veranderen: er komen meer onderwijsuren voor de leerlingen en de exameneisen worden strenger. Bovendien richt de minister zich op het versimpelen van het speelveld: de minister ambieert één aanspreekpunt voor de gehele sector en wil meer samenwerking afdwingen tussen vertegenwoordigende instellingen, kenniscentra en dienstverleners die betrokken zijn bij het mbo. Vanwege de vergrijzing moet de arbeidsdeelname van de Nederlandse bevolking de komende jaren stijgen. De politiek zet daardoor in op initiatieven zoals *leven lang leren*, waarin mensen bij- en omgeschoold worden om zo lang mogelijk voor de arbeidsmarkt behouden te blijven. Ook de rol van de docent wordt door de politiek ingevuld. Door de stijgende verantwoordingsdruk - er moet immers steeds doelmatiger gewerkt worden - moeten ook docenten bijhouden wat hun resultaten zijn van hun werkwijzen.

B2 Trends en ontwikkelingen bij leerlingen 2013-2016

De eindgebruiker van de producten van Stichting Praktijkleren is de leerling. Vaak krijgt hij de kosten voor het gebruik van de producten via de boekenlijst doorbelast. Een dergelijke doorbelasting staat in de komende periode sterker dan voorheen ter discussie: leerlingen en hun ouders zijn steeds minder bereid om naast hun instellingsbijdrage andere kosten te dragen. Stichting Praktijkleren moet dus zorgen voor een sterk productaanbod, waardoor leerlingen en hun ouders de toegevoegde waarde van de producten erkennen en bereid zijn om hiervoor te betalen. Het is voor Stichting

Praktijkleren van belang te voldoen aan de eisen die leerlingen hebben en te weten welke ontwikkelingen op dit gebied gaande zijn.

Leerlingen willen op een andere manier leren: individueel en op weg naar het hbo

Leerlingen kijken kritisch naar de schaalgrootte van de scholen. Ze vragen zich af op welke manier ze als individu herkend en erkend worden en hoe ze aansluiting kunnen vinden binnen de vele subgroepen op hun school. Ook hebben leerlingen moeite met het imago van het mbo, waarin ze zichzelf vaak niet herkennen. Echter, veel van deze leerlingen hebben juist veel ambitie en proberen nieuwe kansen te grijpen. Een gevolg hiervan is dat het mbo in toenemende mate als een voorstation van het hbo wordt gezien. Om deze redenen wordt verwacht dat Stichting Praktijkleren in de periode 2013-2016 te maken krijgt met leerlingen die op andere manieren willen leren en andere eisen stellen aan de producten van Stichting Praktijkleren.

Leerlingen vinden docenten te weinig 'digitaal' en vinden hen excellent of zeer slecht

Het onderwijs wordt in toenemende mate digitaler en zal zich steeds meer op afstand van het traditionele leslokaal bewegen. Dit geldt ook voor het mbo. Dit betekent dat er een groeiende behoefte is aan digitaal lesmateriaal, crossmediale leermiddelen/exameninstrumenten en producten die het mogelijk maken om onderwijs op afstand aan te bieden. Kansen liggen er onder andere op het vlak van *gamification*: onderwijsproducten die zijn verrijkt met spelelementen, waardoor leerlingen worden uitgedaagd om hogere niveaus te halen en het beter te doen dan hun medeleerlingen.

Veel leerlingen vinden dat hun belevingswereld en de wereld op school vaak nog zeer ver uit elkaar liggen: docenten zijn nauwelijks 'digitaal' en de school is niet bij de tijd door het werken met verouderde lesmethoden. Leerlingen spreken over docenten in extremen: zij vinden de docenten excellent of juist zeer slecht.

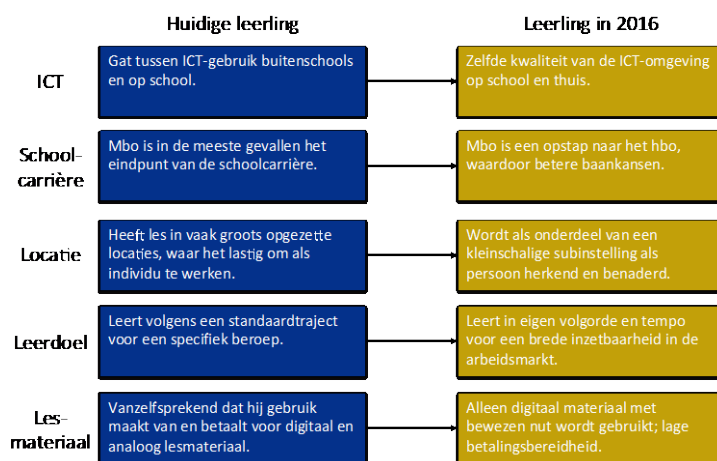
Leerlingen willen geëxamineerd worden en les krijgen vanuit hun eigen belevingswereld

Leerlingen willen exameninstrumenten en leermiddelen die aansluiten bij wat ze dagelijks meemaken, zowel in hun omgeving als bij hun (eerdere) stages. Daarnaast willen leerlingen zich herkennen in de simulaties en willen ze niet anoniem zijn. De producten van Stichting Praktijkleren moeten daarom breed inzetbaar zijn, zodat voor elke leerling een leerproduct of examen kan worden samengesteld dat aansluit bij zowel de *couleur locale* van de school als de wensen van de leerling. In het bijzonder moeten digitale omgevingen en sociale media een rol spelen. Leerlingen moeten op hun eigen manier flink uitgedaagd worden, zoals ze dat ook doen met hun vrienden in virtuele game-omgevingen. Om extra hulp te verschaffen zou Stichting Praktijkleren een platform kunnen ontwikkelen waarin filmpjes van docenten en leerlingen over inhoudelijke onderwerpen gedeeld

kunnen worden. Stichting Praktijkleren zou docenten op die manier kunnen helpen bij het beter begrijpen van de leefomgeving van leerlingen. Ook kan Stichting Praktijkleren deze kennis zelf gebruiken om producten te maken.

Bredere basis, sneller klaar, daling aantal leerlingen ESB&I

Steeds meer leerlingen willen sneller klaar zijn met hun studie en willen de arbeidsmarkt opgaan. Het aantal leerlingen in de sector ESB&I zal de komende periode dalen. Dit komt door een lagere instroom op het vmbo en door een autonome daling in verband met demografische ontwikkelingen. De verwachting is dat er tussen 2012 en 2016 10.000 tot 15.000 leerlingen minder zullen beginnen aan opleidingen binnen de ESB&I-sector.

Figuur: van huidige leerling naar leerling in 2016 (co-creatiedag, 20 april 2012)

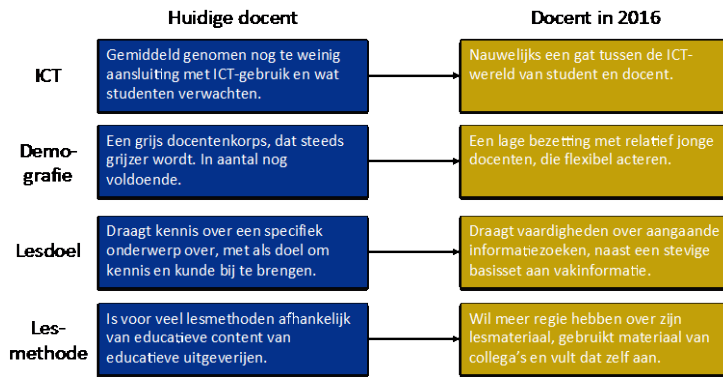
B3 Trends en ontwikkelingen bij docenten 2013-2016

Docenten zijn de kerndoelgroep van Stichting Praktijkleren: *van* docenten, *voor* docenten, *door* docenten. In de periode 2013-2016 zullen docenten nog meer dan nu behoefte hebben aan materiaal dat hen ondersteunt in de onderwijsrol die ze hebben. Het gaat dan om de eenvoudige en gebruikersvriendelijke toepasbaarheid, zonder dat het materiaal minder uitdagend wordt.

Stichting Praktijkleren kan in die behoefte voorzien door de ontwikkeling van de docent te faciliteren, stimuleren en versnellen en door te fungeren als ontwikkelplatform. De leermiddelen en exameninstrumenten zullen in 2013-2016 verder 'digitaliseren', maar bestaande criteria als foutloos, actueel, relevant en aantrekkelijk blijven onveranderd van kracht.

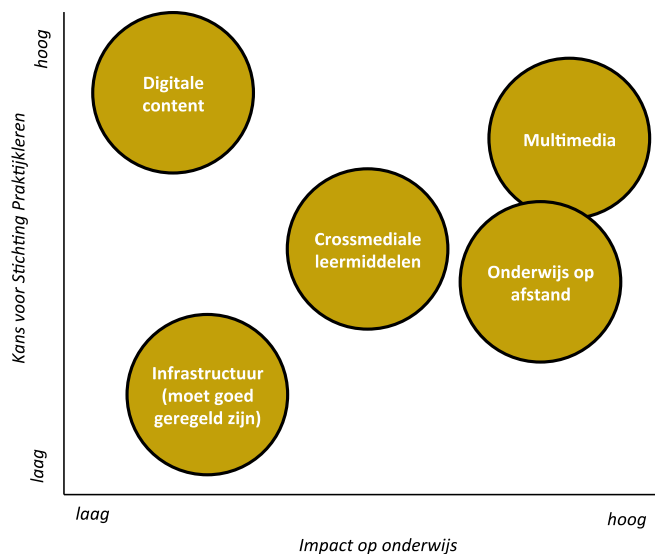
Ondersteuning van samenwerkende docent

Hoewel de docent meer en meer buiten het klaslokaal actief zal zijn, neemt de behoefte aan ondersteuning van samenwerkende docenten toe. Het gaat daarbij om het vormen van sterke teams en het activeren van individuele kwaliteiten van docenten ten behoeve van de leerling.

Figuur: van huidige docent naar docent in 2016 (co-creatiedag, 20 april 2012)

B4 Trends en ontwikkelingen in de mediatechnologie 2013-2016

Figuur: kansrijke trends in de mediatechnologie afgezet tegen de impact op onderwijs (co-creatiedag, 20 april 2012)

Het onderwijs wordt steeds digitaal en zal zich steeds meer op afstand van het traditionele leslokaal bewegen, ook in het mbo. Dat betekent een groeiende behoefte naar digitaal lesmateriaal (content), crossmediale leermiddelen en exameninstrumenten en naar het aanbieden van meer onderwijs op afstand. Kansen liggen er op het vlak van multimedia, inclusief *gamification*: onderwijsproducten die zijn verrijkt met diverse elementen, waardoor leerlingen met rijke content geboeid raken, met

spelelementen worden uitgedaagd om hogere niveaus te halen en het beter te doen dan hun medeleerlingen.

B5 Trends en ontwikkelingen bij roc's 2013-2016

Roc's zijn de betalende klanten van Stichting Praktijkleren. De roc's hebben het de laatste jaren over het algemeen op financieel gebied steeds zwaarder, omdat ze de opdracht krijgen vanuit de overheid om met hetzelfde budget meer taken uit te voeren. Bovendien wordt er steeds meer op financiën gestuurd, onder andere door rekenmodellen die bepalen wat de maximale prijs van producten zou mogen zijn. Hierdoor neemt de noodzaak voor Stichting Praktijkleren toe om meer verantwoording af te leggen over bekostiging en financiering.

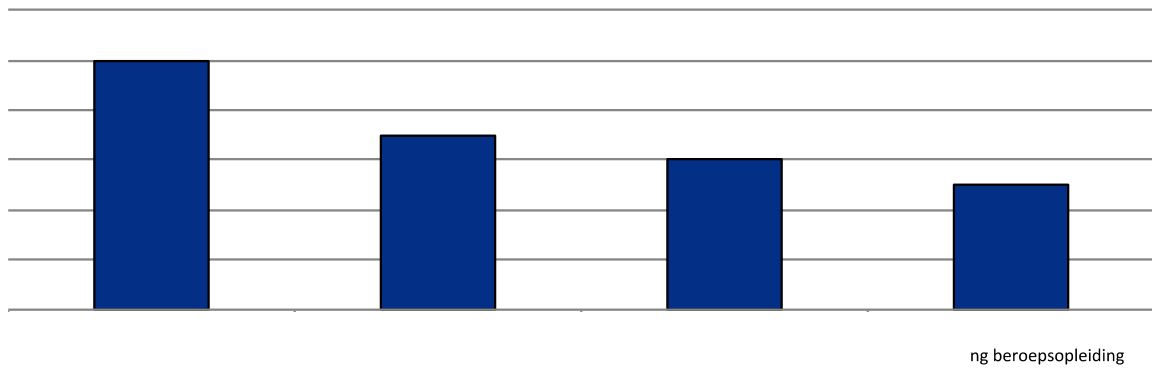
Inzichtelijk maken van de toegevoegde waarde en onderwijskundige resultaten

Roc's moeten door de veranderingen steeds meer inzichtelijk maken op welke wijze ze met het onderwijs toegevoegde waarde bieden en welke onderwijskundige resultaten daarmee worden behaald. Stichting Praktijkleren vraagt zich af of alle onderwijsteams in de roc's beseft hebben van het uitgebreide pakket aan leermaterialen dat benut kan worden. Door de turbulente context waarbinnen roc's verkeren, verandert de organisatie van roc's voortdurend: op het vlak van inrichting en bezetting, waaronder de directiesamenstelling. Deze verandering zorgt ervoor dat het proces om onderwijskundige resultaten aan te tonen niet eenvoudig is. Bovendien kampen roc's met een negatief imago bij ouders en leerlingen, wat roc's dwingt om aan reputatie- en imagomanagement te werken.

Platform voor onderling delen van gouden vondsten

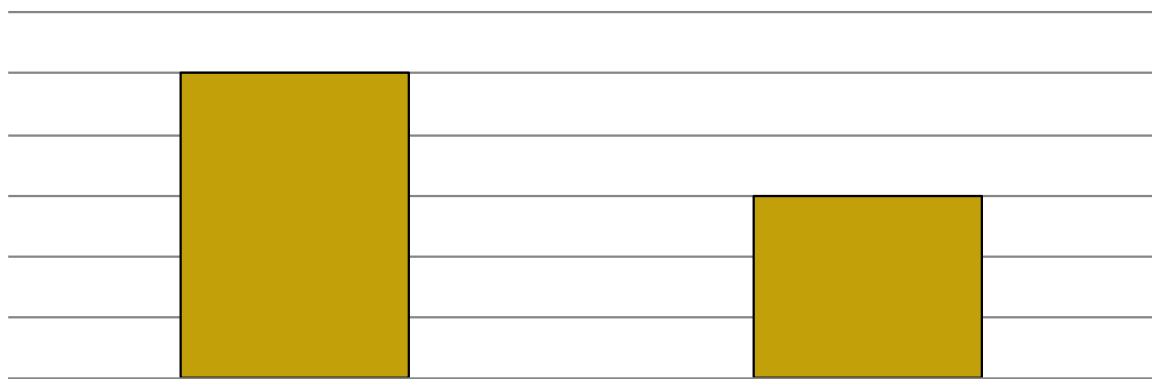
Veel roc's geven aan op specifieke onderdelen van de toekomstige veranderingen gouden vondsten te hebben. Deze oplossingen delen ze echter nauwelijks met andere roc's. Als kennisplatform kan Stichting Praktijkleren een brug vormen door deze kennis actief te verspreiden onder haar participanten. Verder hebben roc's aangegeven behoefte te hebben aan flexibiliteit en standaardisering om de kwaliteit van het onderwijs en de examinering te verbeteren.

Algemene problemen

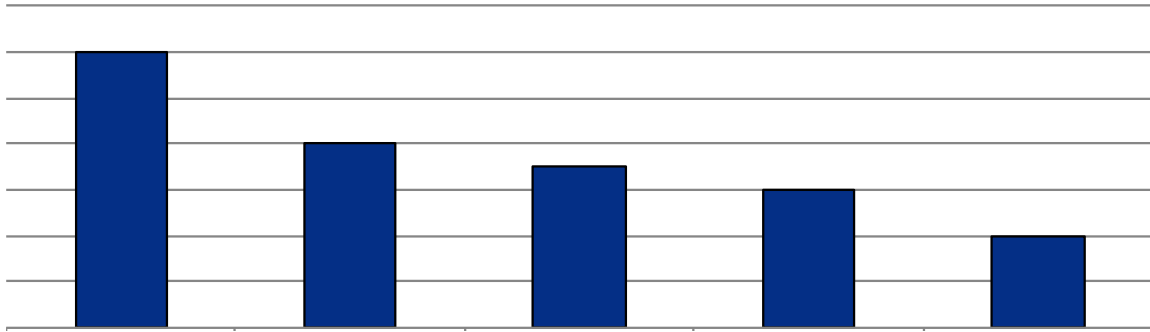
Grafiek: algemene problemen op roc's (co-creatiedag, 20 april 2012)

gemene oplossingen

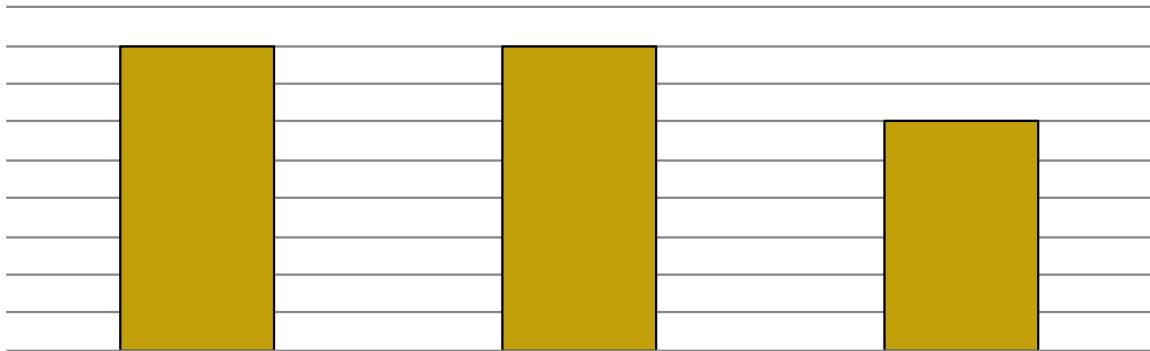
Grafiek: algemene oplossingen op roc's (co-creatiedag, 20 april 2012)

oblemen omtrent lessen

Grafiek: problemen omtrent lessen op roc's (co-creatiedag, 20 april 2012)

Oplossingen omtrent lessen

praktijk

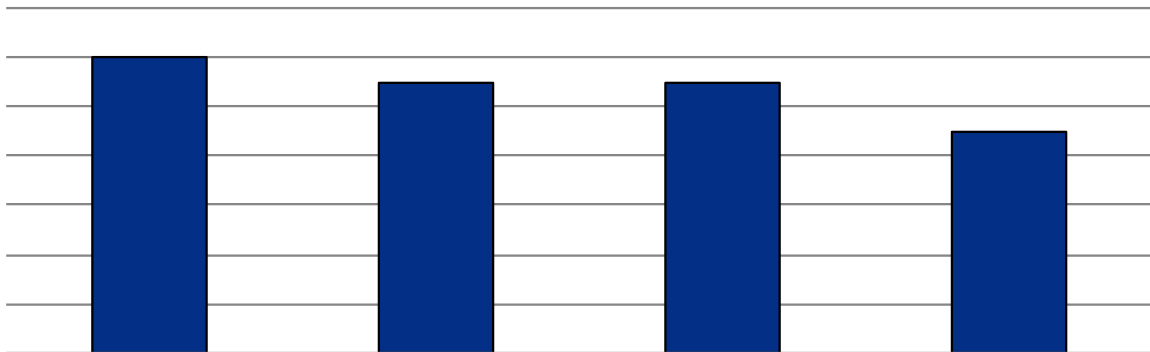
Grafiek: oplossingen omtrent lessen op roc's (co-creatiedag, 20 april 2012)

Specifieke uitdagingen rondom lessen en lesmateriaal

Lesmateriaal is vaak te eenduidig voor alle leerlingen. Daardoor is maatwerk niet mogelijk, terwijl docenten en leerlingen dat graag willen. De producten van Stichting Praktijkleren kunnen hierin een rol spelen. Door materiaal te combineren is een flexibelere inzet mogelijk zonder de leerlijn uit het oog te verliezen. Daarnaast kunnen werkvormen gevarieerder gemaakt worden, door bijvoorbeeld het gebruikmaken van gaming, films, interviews, e-learning en sociale media. De reeks nieuwe producten van Stichting Praktijkleren bevat een bredere mix aan werkvormen dan de eerder ontwikkelde materialen. Deze nieuwe producten moeten meer dan tot voor kort het geval was, een uitdaging inhouden voor leerlingen én docenten. Leerlingen hebben vaak een uitstekend beeld van de kwaliteit van de lessen en het lesmateriaal; toch worden ze daar relatief weinig op bevraagd.

Vooral de digitale producten van Stichting Praktijkleren lenen zich voor verschillende vormen van feedback.

Problemen omtrent examens en examenproducten

Grafiek: problemen omtrent examens en exameninstrumenten op roc's (co-creatiedag, 20 april 2012)

Oplossingen omtrent examens en examenproducten

elen

Grafiek: oplossingen omtrent examens en exameninstrumenten op roc's (co-creatiedag, 20 april 2012)

Specifieke uitdagingen rondom examens en exameninstrumenten

Veel roc's hebben vragen over de relatie tussen exameninstrumenten en de toezichteisen van de onderwijsinspectie. Stichting Praktijkleren kan deze relatie verbeteren en expliciteren. In diverse opzichten verandert de wereld snel, waardoor bijvoorbeeld bij de juridische opleidingen examens snel gedateerd zijn. De huidige digitale ontwikkelingen worden door roc's als een kans gezien om de examens continu op peil te houden. Veel roc's hebben aangegeven dat gesimuleerde exameninstrumenten in aparte onderdelen moeten kunnen worden uitgevoerd, zodat een flexibele inzet mogelijk is. Een ander voorbeeld is dat de examens rondom taalonderwijs zich nu nog te veel richten op de taal zelf en te weinig op de beroepscontext. Als Stichting Praktijkleren deze dimensie kan toevoegen aan haar producten, dan heeft dat een grote meerwaarde.